

AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA

MODULUAREN PROGRAMAZIOA ETA HELBURUAK

Modulu hau egun batean zehar garatzekoa da. Ezinbesteko da koadernotxoaren aldean aurretik irakurrita edukitzea, baita beronen eztabaidan aktiboki eskuhartzea ere, lanaren planteamendu orokorrari zein partikularrari buruzko ezbaiak, desadostasunak, ekarpenak eta abar planteatuz.

Helburuak ondoko hauek dira:

- * Herri bezala dagokion geroa askatasunez erabakitzeko Euskal Herriari zor zaion eskubideaz eztabaida zabaldu eta konklusioetara heltzen saiatzea.
- * Autodeterminazio Eskubideak nazioarteko testuinguruan duen gaurkotasuna eta garrantzia aztertzea.
- * Autodeterminazio Eskubidea oinarritzko eskubide, herri eskubide, giza eskubide... den hausnartzea.
- * Autodeterminazio Eskubidearen egikaritzea Euskal Herrian BAKERAKO tresna baliagarria izan daitekeen ondorioztatzea.

Idatzi: Xabier Onaindiak

Editatu: Ipar Hegoa Fundazioak

AURKIBIDEA

- 1.- SARRERA
 - 2.- AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA (A.D.E.) ETA NAZIOARTEKO ZUZENBIDEA
 - 3.- GAURKOTASUNA ETA GARRANTZIA. NAZIOARTEKO TESTUINGURUAN DUEN ERAGIN INDARTSUA.
 - 4.- A.D.E.-ren KARAKTERIZAZIOA
 - 5.- A.D.E. ETA EUSKAL HERRIA
 - 6.- A.D.E.-ren ARTIKULAZIOA
 - 7.- A.D.E. ETA EUSKAL HERRIKO BAKEA
- MODULUAZ GALDEKETA
- HITZ ZERRENDATXOA

1.- SARRERA

XX. mendearen amaieran, Hirugarren Munduko 60. hamarkadako deskolonizazio prozesuen oihartzunak iraungiak zirenean jada, Autodeterminazio Eskubidearen (A.D.E.) ideia inork espero ez zuen indarrez berragertzen da Mendebaldearen bihotzean eta Eki Europako herrialdeetan. Eta berpiztu ere, II. Mundu Gerraren osteko banaketaz geroztik beren mugak ezertxo ere aldatu gabe mantendu zituzten 1. eta 2. munduko Estatu plurietnikoetan zirauten injustizia historikoak eta gatazka isilaraziak eta istilutsuak konpontzeko berpizten da; egin zenetik horrenbeste denbora iragan ondoren, banaketa hark behin-betikoa zirudienean hain zuzen.

A.D.E.-k, hau da, **herri orok bere izango politikoa eta bere etorkizuna erabakitzeko duen ahalmenak**, argi erakutsi du, erregimen edo egoera politiko ezberdinen gainetik, herriarengan eta jendetza handiengan erakarpen handia duela, baita gatazkak konpontzeko bertute eta eragin indartsua ere. Erakarpen hori baldin badu, herri askatasunaren, eta askatasunaren aldeko borrokaren, adierazpen gorena delako da, gizateriaren historian konstante bat delako, historia mugitzen duen ideia eragile bat.

2.- A.D.E. ETA NAZIOARTEKO ZUZENBIDEA

ADEa formulatu, oraintsu egin da, mende honen hasieran, Lenin iraultzaile sobietarra eta W. Wilson presidente estatubatuarra izan baitziren (1918) formulatu zutenak. Baina hasierako formulazio horiek egin zirenetik, nazioarteko deklarazio garrantzitsu eta zabalenek jaso, ezagutu, birformulatu eta beren gain hartu dute autodeterminazio eskubidea:

Atlantikoko Karta (1941), Nazio Batuen Deklarazioa (1942), Yaltako Konferentzia (1945), Nazio Batuen Karta (1955), Eskubide Zibil eta Politikoei buruzko Nazioarteko Ituna (1966), Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturaleri buruzko Ituna (1966), Helsinkiko Deklarazioa, Algereko Karta (1976).

Deklaraziotako batzuek duten fermutasun eta erradikaltasunak harritu egiten gaituzte batzuetan, 1960ko NBEaren (UNO) Batzar Orokorrarenak, kasu, hauxe baitio: **herrien A.D.E. beste edozein eskubide baino lehenagokoa dela**. Beste batzuk argi eta ulerterrazak dira: Eskubide zibil eta Politikoei buruzko Nazioarteko Itunak egiten duena, adibidez, bere 1. Artikuluan dioenean: **"Herri guztiek dute libreki autodeterminatzeko eskubidea. Eskubide horren bidez beren izango politikoa ebazten**

dute libreki eta beren garapen ekonomiko, sozial eta kulturala eraikitzen". Baina guztiek dute elementu bat amankomunean: A.D.E. defendatzea, deklarazio horietako gehienak nazioartean pisu espezifiko handiena duten Estatuak sinatu dituztelarik, besteak beste, Espainia eta Frantziako Estatuak, gero beren "osagai" diren herriei ukatzen badiete ere.

3.- GAURKOTASUNA ETA GARRANTZIA. NAZIOARTEKO TESTUINGURUAN DUEN ERAGIN INDARTSUA.

Aipatu dugu sarreran ADEak erabilpena eta indarra izan zituela deskolonizazio prozesuetan eta gero zeharo ahanzi zela, eta aipatu ditugun nazioarteko testuetako azkenak, Algerekoak, 20 urte ditu jada. **Hau ez da kasualitatea, baizik Mendebaldeak eta Estatu plurinazionalak, Afrika eta Asiako beren arazo kolonialak soluzionatu ondoren -gogoz kontra eta biolentzia erabiliz gehienetan (Algeria...)-, A.D.E.-ri buruz egin duten interpretazioaren emaitza.** Lehenengo eta behin ekonomikoki ahitzeraino agortu zituzten beren koloniak, eta gero, status hura mantzentzeak onura baino kostu gehiago zekarkienean, bertan behera utzi.

Lotsagabekeriarik handienaz zabaldu dute **Ur Kresalaren Teoria**, beronen bidez ADEa kolonia-herrialdeei soilik aplikagarritzat onartuz, alegia, itsasoa bitarteko dela metropolitik fisikoki eta kulturalki urrun dauden herriei, Estatu plusinazionaletan elkarren ondoan ziren herriei, ordea, zeharo ukatzen zieten bitartean. **Batzuek txalotu eta lagundu egin dute ADEa inoren etxean -Europar Batasunak, adibidez, Herrialde Baltikoetan-, beren etxean, ordea, jarrerarik setatienaz egungo mugak defendatzen dituzten bitartean, beretariko askok etxean dutelako arazoa (euskaldunak, irlandarrak, flandriarrak, korsikarrak...).**

Bi parteetariko bati ere status-aldaketarik komeni ez zitzaion abagune politikoan (Gerra Hotzean) eta beren Ur Kresalaren Teorian oinarriturik, Mendebaldeko Estatuak lortu ere egin dute 45 urtetan zehar beren baitan ezer ez aldatzea. Baina abagunea aldatu eta Sobiet Batasuna behera etorri denean, ezin izan dute galarazi herri askoren askatasun gurariak aho batez azaltzea eta lehertzea, hainbat eta hainbat falazia agerian utziz. Eta gurariok Sistemaren beraren bihotzean, gibel-gibelean, lehertu dira, statusak aldaezina zirudien lekuan.

ADEak gaurkotasuna ezezik, eraginkortasuna ere erakutsi du, hau da, egoera korapilatsu eta oso ezberdinei irtenbidea emateko balio duela. Oraintsukoenak eta desberdinenak aipatuko ditugu:

-
- Potentzia handi bateko bereizpen edo sezesioa: Estonia, Letonia, Lituania, Ukraina...
 - Estatu plurietniko bateko bereizpena: Kroazia, Eslovenia.
 - Estatu bitan banaturiko herri baten bategitea: Alemania.
 - Estatu berean bizi ziren bi herriren banatzea: Txekia, Eslovakia.
 - Quebeceko erreferenduma burujabe izateko.
 - Gatazka bortitz bat konpontzeko bide moduan: Major eta Reynolds-en 94ko deklarazioak ADEa aitortzen du lehenengo puntuan.
-

Hau guztia denbora laburrean gertatu ondoren, nekez uka daiteke ADEaren gaurkotasuna eta indarra. Hain egoera ezberdinetan izan duen eraginkortasuna begibistakoa da edozein behatzailerentzat ere. Duen garrantzia, hainbeste aldaketa eta hain handiak egiteko bidea eskaini duenean -eta ez Hirugarren Munduan, baizik eta Lehenengoaren bihotzean-, eztaba daezina da.

4. A.D.E.-ren KARAKTERIZAZIOA

ADEari ezaugarriak ezartzea komeni da, labur bada ere, gaizkiaditu bat baitago oso zabal hedatu dena, asmo oneko pertsonenganaino heltzen dena eta eskubide hau eskubide barik, aukera politiko bat besterik ez dela dioena.

Nahiz eta egia den aukera politiko batzuek herrien autodeterminazio eskubidea gartsuago defendatuko dutela (kontrarioek, aitzitik, aurka egingo dieten bitartean), beroni ezaugarriak jarri eta karakterizatzean edonork ondoko hau ulertzea nahi dugu: demokratatzako bat, baldin eskubide hau beste edozein bezala defendatzen ez badu, ez dela demokrata, eta inor ezin dela ibili harrokeriaz esaten berak giza eskubideak defendatzen dituela, baldin ADEa albo batera utzi, ukatu edo arbuiaitzen badu.

ADEa eskubide da:

- **Giza eskubidea:** Pertsonaren askatasunak hain garrantzia handia izanik, Giza Eskubideen Deklarazioko 1. Artikuluan jasotzen da (hirugarren datorren "bizitzeko eskubidea" bera baino lehenago). Askatasun indibidualak lehen mailako tratamendu hori badu, ADEak, herriak libre izateko duten eskubidea edo askatasun indibidual horren talde-adierazpena izanik, nahitaez giza eskubide izan behar du.

- **Oinarritzkoa:** Horregatik NBEaren Eskubideei buruzko Itunaren 1. Artikuluan jasotzen da, gainerako giza eskubideen erabilpena babesten duena dela adierazi nahirik.

- **Kolektiboa:** Giza taldeen edo kolektibitateen eskubideak, sindikalak adibidez, indibidualki barik, kolektiboki gauzatzen dira. ADEaren subjektua herria da, talde moduan, eta banakoei herritar izatetik datorkie partaidetasuna eskubide horretan.

- **Demokratikoa:** Demokrazia pertsonek duintasunez eta eskubidez duten berdintasunean oinarritzen da. ADEak herri guztiek beren artean duten berdintasunean du oinarria.

ADEa aukera politiko bat balitz, berau proposatzen duten Nazioarteko Itunak ez zituzketen hain herrialde diferenteek eta hain erregimen politiko desberdinek sinatuko, nahiz eta gero beren lurraldeetan aplikatu gura ez. Edonola ere horrek frogatzen du, eskubide horretan sinetsi ez arren eta eskubide hori erabiltzen edo gauzatzen uzteko prest daudenak gutxi izan arren, inork ezin

duela sinatu barik utzi, baldin munduaren begietarako antidemokrata eta zapaltzaile gisa geratu nahi ez badu.

Aukera politikoa barik, demokrata guztiek defendatu beharreko eskubidea da, nahiz eta bera gauzatzean hautatu beharreko aukeren artean bereizpen edo sezesioarenak ere hantxe izan behar duen.

5

Kolektibitate bati independentzia hautatzea (beste aukera batzuen artean) ahalbidetzen zaionean, orduantxe bakarrik esan daiteke zehatz eta zuzenki A.D.E. aplikatzen dela.

Horregatik euskaldunok Estatutua bozkatzean edo hauteskundeetara goazen guztian autodeterminatu garela diotenek, edo **ezjakin hutsak** (gutxi) edo **lotsagabe garbiak** dira (gehienak), **euskaldunok ez baitugu inoiz ukan aukera egiterik hautabide ezberdinen artean (independentzia, federazioa, konfederazioa...),** E.A.E.-an Estatutuaren aukera besterik ez dugularik ukan eta berau ere Damoklesen ezpataren mehatxupean -hauxe edo ezer ez-, eta nafarrei boturik ematen utzi gabe Amejoramentua ezarri zaie derrigorrean. Iparralde, aldiz, denik ere ez.

A.D.E., ideologia jakin baten monopolioa barik, demokrata orori dagokion erreibindikazioa da, hauek, eskubide sindikalak bezalako eskubide kolektiboen kasuan bezalaxe, A.D.E. erreibindikatzen utzi bakarrik ez, erabil eta gauza dadin galdatu behar dute.

Bizitzeko eskubidea bezalaxe, edo nahiko oraintsu arte emakumeei ukatzen zitzaien botu eskubidea bezalaxe, ADEa **ez dago gehiengo-gutxiengoaren jokoaren pean eta ez da oraintxe eman eta oraintxe ken daitekeen zerbait.** Inork ez du inoiz ukan emakumeari botu-eskubidea edo beste eskubiderik kentzeko eskuduntzarik ez ahalmenik, ezta gehiengorik gehiengoaren ere. Berdin ADEaren kasuan. ADEa, zenbat alde eta zenbat kontra dituen kontatzearekin zerikusirik gabe, herri guztiei datzekien eskubide da.

6

5.- A.D.E. ETA EUSKAL HERRIA

Euskal Herria (E.H.), baldin dagoen bezala hiru administrazio-entitatetan (Pyrénées-Atlantiques, Nafarroako Foru Komunitatea eta Eusko Autonomi Elkarte) banaturik jarraitzen badu, erremediorik gabe desagertzera kondenaturik dagoen herri txiki bat da, Frantzia eta Espainiako bi Estatu plurinazionalen menpean dagoena, Estatuok ADEa aitortzen edo ezagutzen diguten Eskubide Zibil eta Politikoen Ituna sinatu dutenak direlarik, baina beren Konstituzioetan eta haietatik eratorritako legerian esplizituki ukatzen digutenak.

a) Hona hemen zer dioen Espainiako Estatuak bere 1978ko Konstituzioaren honako artikuluetan:

1. Artikuluan dio: *"La soberanía nacional reside en el pueblo español";* ez, beraz, E.H.-an

2. Artikuluan: *"La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles";* ez dago, beraz, bereizterik edo sezesioa aukeratzerik, bereiztezina da eta.

3. Artikuluan: *"Las Fuerzas Armadas (...) tienen como misión garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional".* Artikulu honek kanpora barik barrura begira idatzirikoa dirudi, hau da, begi bata paperean eta bestea Euskal Herrian jarrita.

b)- Frantziako Estatuak ere 78ko Konstituzioan ondoko hauxe dio:

1. Artikulua: (gaztelaniazko itzulpenean emanda) *"El pueblo francés y los pueblos de los territorios de ultramar, quienes, por un pacto de libre determinación, adoptan la presente Constitución e instituyen una comunidad. La Comunidad se fundamenta en la igualdad y solidaridad de los pueblos que la componen".* Argi dago: euskaldunak frantses herriaren ur gezazko putzuan "urtuta" geratzen dira, nortasun propiorik gabe.

E.H.-ari bere ADEa ukatu ezezik, lurraldetasuna ere eztabaidatu egiten zaio eta espainol intelektualen zati batek herri izatea ere ukatu egiten dio, "egiazko herri" baten baldintza objektibo eta subjektibo guztiak betetzen ez omen ditugulako. "Aurkikunde teoriko" honek intelektual organiko batzuei, progre moduan Bosniarako A.D.E. defendatzen eta euskaldunei ukatzen ibili ondoren, zabal eta zabar lo egiten uzten die. Jakina da 1.000 kilometrotara ona dena etxean ona ez izatea gerta daitekeela.

60. hamarkadara arte, talde bat herri noiz den eta, beraz, eskubide honen subjektu noiz den erabakitzea gehienbat irizpide objektiboetan oinarritzen zen. Baina **azken urteotan irizpide demokratiko-subjektiboa gero eta garrantzi handiagoa hartuz doa; beronen arabera talde bat herri da, bere etorkizuna erabakitzea nahi duenean, kolektiboki bizi nahi duenean.**

7

Nabaria da irizpide objektibo hutsak, etorkizun amankomuna eraikitzeke gogorik gabe, ez direla aski. Halaber nabaria da irizpide subjektibo hutsak, objektiboetako bat ere ukan gabe, ez duela herri zein den definitzeko balio. Baina, **baldin talde batek irizpide objektibo guztiak edo batzuk bederen baditu eta gainera herri izan nahi badu, inork ezin uka diezaioke herri izatea.** Ez dago argudiorik ez printzipiorik ukazio horri oinarria eskainiko dionik, argudio "gorena" -indarkeriarena- kenduz gero.

Ez Euskal Herriak agian, ez munduko beste ezein herrik ere beharbada, ez ditu irizpide guzti-guztiak betetzen, baina badugu lurralde bat, hedadura zehatza eztabaida diezaguketen arren, Pirinio Mendien alde bietan hedatzen dena eta horrelaxe ezagutzen dutena euskaldunek eta mugakideek, baita hizkuntza bat ere, berezia eta berton bakarrik egiten dena. Antropologiari dagokionez, hainbat migrazioaren eragina izanagatik, baditu euskal etniak ezaugarri bereziak eta ahaidetasun bat; gure historian badira egitate amankomunak, baita, Foruak bezala, bertokoak ditugun instituzioak ere; eta gure geografian zehar etorkizun amankomuna eraikitzen burrukalari diharduten gizon eta emakumeak ageri dira.

Hau guztia edukirik, inork ez du E.H.-ari herri eta ADEaren subjektu izatea ukatzeko argudioen indarrik. Eta ADEaren subjektu Euskal Herri osoa da, ez zati bat bakarrik; eta herri-zati batek eskubide hura egikari baleza ere, ez leukake baliozkotasunik E.H. osoaren izenean izan ezean.

Ez gara euskaldunak herri bagarela frogatu behar dugunak; autodeterminatzeko eskubidea ukatzen digutenek frogatu behar dute ez garela, edo, bestela, argi eta garbi aitortu behar dute fisikoki indartsuagoak direlako ukatzen digutela eta geuk ere indarra beste biderik ez dugula ADEa erabili ahal izateko.

8

6. ADEaren ARTIKULAZIOA

ADEaren ezagutza eta aitorpen formala ia ahobatekoa bada ere, praktikan, Kanadako edo Txekoslovakiako portaera demokratikoa kenduz gero, artikulazioak gatazkak sortzen ditu beti, baita gerrak ere.

Helsinki 1992an bildu zen Europar Lankidetza eta Segurtasuneko Konferentzian Gutxiengo Nazionalen Goi Batzorde bat izendatu zen haien eskubideak zaindu eta gatazkak agertu edo larriagotzea ekiditeko neurriak hartzeko. Ordutik hona milaka eta milaka pertsona hil dira Balkanetan Goi Batzorde horrek inola ere ekidin barik, eta Euskal Herrian, guk dakigunez, ez du inolako gestiorik egin.

Nazioartean ez dago organismorik, eta NBEak berak ere ez du organorik, gutxiengo nazionalak bertara jo dezaketenik, eskubide hau praktikan artikulatu nahi dutenean. Are, NBEak ez du eskubide horren arbitraia egiteko edo Estatu kide bat ADEa praktikan jartzen uztera behartzeko ahalmena duen organorik.

Nazioarteko hutsune honen aurrean, oso gutxi dira munduan beren arteko diferentziak Txekia-Eslovakiak edo Kanada-Quebecen bezala ebazten dituzten herriak. Euskal Herriaren kasuan, euskaldunok inola ere ez dugu ezer artikulatzeko modurik, menpean gaituzten Konstituzioek, gorago idatzi dugun moduan, burujabetza zeharo ukatzen digutelako Frantziako eta Espainiako Estatuak emanek, azkenaren kasuan armada delarik artikulazio oro galarazteko Konstituzioak berak jarria.

Horregatik, bada, ADEa erabili ahal izateko lehenengo pausu moduan Konstituzio horiek, eukaldunoi dagokigunez, antidemokratikotzat salatu behar dira. Bigarren pausua Konstituzioa aldaraztea da; baina hau lehenengo Parlamentuak proposatu beharko luke eta gero "pueblo español"-ak edo frantsesak erreferendumean baietza eman, euskaldunak 2 miloi eta erdi bakarrik garelarik gutxienez 100 miloi baino gehiagoren artean. Bide honi, horrela lehenengo ikusian, bide zail deritzogu, eta are zailago nazionalista espainolen izakera eta estiloa ez dela kanadarrena dakigun moduan jakinik.

Edonola ere, beti daukagu inertzia bat oraingo egoera aldaezintzat jotzera garamatzana, baina, hala ere, aipatu dugun Major eta Reynolds arteko akordioan haxe esaten zen:

2. puntuan: "Britaniar Gobernuak bere legeetan aldaketa konstituzionalak proposatuko ditu Ipar Irlandako herriaren

gehiengoaren nahia aintzatesteke. Ez da tartekatuko Erresuma Batuaren zati izaten segitzea edo Irlanda batuaren zati izatea erabakitzeke duen askatasunean".

3. puntuan: Irlandako Konstituziotik Ipar Irlandari buruzko erreibindikazioa kentzeaz hitzegiten zen. Beraz, egoera aldaezin horiek, Konstituzio ukiezin horiek, muga mugiezin horiek ez dira hainbesterako eta Espainiako Estatuak baino pedigri demokratiko garbiago dutenek ere, abaguneak hala eskatuz gero, sar dezakete aldaketa sakonik beren printzipioetan.

Estatutua eta Amejoramendua ezin dira hartu, seriooki bederen, ADErako aurrepausu edo bidetzat. Biak daude, lege moduan, ADEa esplizituki ukatzen duen Konstituziopean eta, beraz, haren menpeko arau-lerruna dutela, eta Estatuko aparatuek helmugatzat dituzte bata zein bestea -eta ez abiapuntutzat-, halaxe berretsi duelarik oraintsu Aznar jaunak. Euskal menpekotasun hori hain da nabaria ezen Eusko Legebiltzarraren ADEaren aldeko deklarazioak berak ere ez baitzuen izan inolako oihartzunik praktikan, eta hantxe datza paperen ontzian. Marko instituzional hau inora ere ez daraman bide antzua besterik ez da, berorren barne bizi direnek bakarrik defenda dezaketena. Marko horrek berba egitea eta iritzia baimenduko ditu, baina inola ere ez du baimenduko ADEa gauzatzerik.

Euskaldunok geure ADEa bakez eta era zibilizatuan artikulatu ahal izateko irtenbide bakarra, Frantziak eta Espainiak nola edo hala Euskal Herriari subiranotasuna ezagutu eta aintzatestetik eta ADEa gauzatzeko behar diren Konstituzio aldaketak proposatzetik pasatzen da. Baina zoritxarrez ez da ageri baikortasunerako seinale txikienik ere, aitzitik, denen sufrimendua luzaraztearen hautabideari darraiotela ematen du.

7. A.D.E. ETA EUSKAL HERRIKO BAKEA

ADEa praktikan jartzeko legezko ezintasunari beste hauek gehitzen badizkiogu: nazioarteko mailan inolako arbitraia-prozedurarik ez izatea autodeterminazioa erabiltzeko eskubidea nork duen eta nork ez duen erabakitzeke, NBEak, gatazka sortzen denerako, erabakitzeke ahalmendun organorik ez edukitzea eta Estatuek subjektua, lurraldea, historia, noiz eta nola egin...beti eztabaidatuko duten ziurtasuna, horiek guztiak kontuan hartuz gero, diogu, beharrezko baldintza guztiak ditugu berez kontentzioso politikoa dena, baldin herriek beren eskubideetan inork ezer kentzerik nahi ez badute, indarkeriazko gatazka bihur dadin.

ADEa ukatzearen eta gogorkeriazko gatazkaren arteko kausa-efektu erlazioa ukaezina da. Ez dakigu nahitaez horrela izan behar duen ala ez, baina badakigu hemen E,H.-an horrelaxe dela eta, nahi ditugun laborategiko analisi guztiak egin arren eta hitzei beren esangura aldarazi arte dialektikan jardun arren, lehenengoari soluzio demokratiko eman artean ez dugula bigarrena konponduko. Gure herriaren azken 150 urteetako historiak zeharo berresten du hori.

ETAk berak, gatazkan zuzenean dihardutenetako bat izanik, apirilaren 15eko komunikatu batean suetena deklaratu eta indarkeriazko gatazka gatazka hertsiki zibil eta politiko bihurtzeko jarrera duela deklaratu du, baldin gure herriari ADEa eta lurraldetasuna ezagutzen bazaizkio. Eta horra hor Estatuaren erantzuna: eskaintza horren deskalifikazioa eta hura defendatzen dutenen jazarpen judiziala.

"AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA"
MODULUAZ GALDEKETA

-> 1.- ZERTAN DATZA AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA?

-> 2.- BA AL DU GAURKOTASUNIK ESKUBIDE HORREK?

-> 3.- ERREIBINDIKAZIO DEMOKRATIKOA AL DA AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA?

-> 4.- ZEIN OTE LEHENAGO: BIZITZEKO ESKUBIDEA ALA AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA?

-> 5.- BA OTE DU EUSKAL HERRIAK ASKATASUNEZ AUTODETERMINATU AHAL IZATEKO ESKUBIDEA?

-> 6.- BAKEA LORTZEKO BALIAGARRIA AL DA AUTODETERMINAZIO ESKUBIDEA?

-> 7.- IRITSI AL GAITEZKE EUSKALDUNOK AUTODETERMINAZIO ESKUBIDERA GAUR EGUNGO KONSTITUZIOAREKIN?

GATAZKAREN ANALISIA. HITZ ZERRENDIA

KONTZEPTUA

DEFINIZIOA

AUTODETERMINAZIOA	Nazio Batuek beren sorreratik bertatik instituzionalizaturiko printzipioa. Herriek beren helburu propioak, gobernu-forma eta munduarekiko harremanak libreki ebatz ditzaketela esan nahi du. Lurralde-gune bateko bizilagunek etorkizunerako beren status politikoa libreki erabakitzea.
AUTONOMIA	Estatuak bere osakidetzat duen lurralde bati, ezaugarri bereziak dituela eta, damaion deszentralizazio administratiboa, kudeaketa-maila batzuk luzatzen dizkiolarik, baina subiranotasuna eta, beraz, independentzi eskubidea ezagutu gabe.
KONFEDERAZIOA	Ororen gaineko botere baten menpean biltzen diren Estatuak, bakoitzak bere gobernua mantenduz. Konfederazioetan botere zentrala koordinazio-organismo batek osatzen du funtsean, honen erabaki guztiak -edo ia guztiak- Estatukideek aho batez hartu behar dituztelarik.
FEDERAZIOA (Federalismoa)	Zenbait herrik gobernubidetzat darabilen sistema, lurralde federatuek beren soberania zati bat damaiotelarik Estatu zentralari, beronen menpean geratuz neurri handiago edo txikiagoan. Federalismoa: Boterea Estatu zentral baten eta federaturiko Estatu edo Lurralde ezberdinen artean banaturik aurkitzen den sistema politikoa. Elkarte bakoitzak bere subiranotasunaren zati bat botere amankomunaren mesedetan lagatzea suposatzen du.
FORUAK	IX. mendearen hasieran hezuramaitzen hasten den Foru Erregimena. Pirinioan zehar hedatzen da, lurralde bakoitzean idatzira jasoriko usadio eta ohituretan oinarrituta, 1716az geroztik Euskal Herriak soilik kontserbatuko

INDEPENDENTZIA

SUBIRANOTASUNA

12

000